

Offentlig høring

Natur

Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf.: 7376 7676

Dato: 18-12-2024
Sagsnr.: 24/15857
Dok.løbenr.: 369178/24

Kontakt: Tobias Brødsgaard
Knudsen
Direkte tlf.: 2127 2687
E-mail: tbknu@aabenraa.dk

Høring forud for lovliggørelse af afvandingsmæssig påvirkning af Søderup Å

Aabenraa Kommune forventer at træffe afgørelse om retlig lovliggørelse af en afvandingsmæssig påvirkning af Søderup Å mellem vandløbets station 2.442 og 2.530 meter som følge af etablering af en okkersø. Inden der træffes afgørelse, har du mulighed for at komme med indsigelser eller bemærkninger til sagen som beskrevet nærmere i den følgende.

Høring efter vandløbsloven

Det offentlige vandløb er omfattet af bestemmelserne i vandløbsloven, jf. dennes § 2. Det betyder, at der ikke må foretages ændringer af vandløbets skikkelse eller vandføringsevne uden, at der er givet en tilladelse efter vandløbsloven. Ændringer i de oprindelige vilkår for projektet, fremmes hermed ved offentlig høring på Aabenraa Kommunes hjemmeside inden der træffes afgørelse efter vandløbsloven.

Høringsfrist

Dette udkast til afgørelse fremlægges i offentlig høring i en periode på mindst 4 uger inden der træffes endelig afgørelse.

Alle er velkomne til at sende bemærkninger til udkastet til vandloeb@aabenraa.dk eller til Aabenraa Kommune, Byg, Natur & Miljø, Skelbækvej 2, 6200 Aabenraa.

Eventuelle bemærkninger skal være kommunen i hænde senest 15. januar 2025.

Anledning

Aabenraa Kommune modtog 8. februar 2016 en henvendelse om afvandingsproblemer som følge af etablering af en okkersø i Søderup Å. I henvendelsen beskrives, at okkersøen forårsager en opstuvning af vandet i Søderup Å opstrøms søen. Okkersøen er etableret i september 1996 af Sønderjyllands Amt.

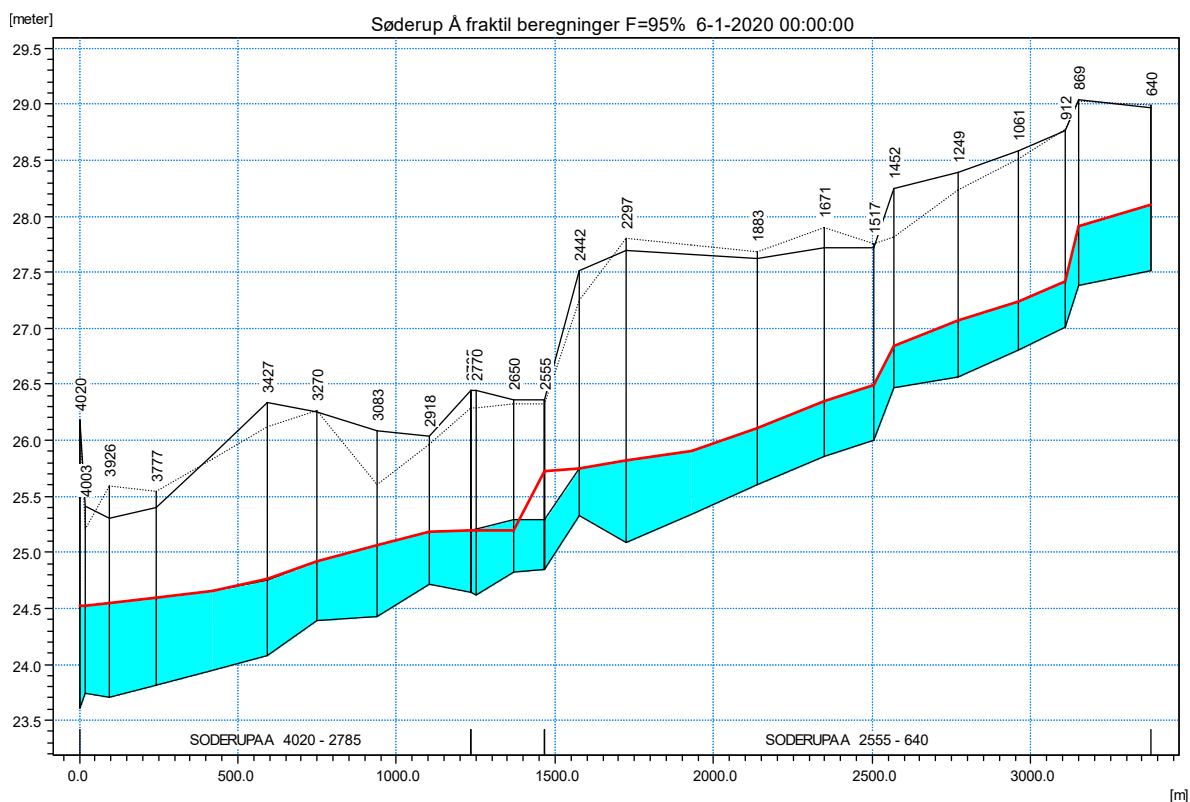
Aabenraa Kommune har siden henvendelsen foretaget kontrolmålinger af koter, vandstand og vandføring for Søderup Å. På baggrund af disse, har kommunen vurderet, om projektet er udført som beskrevet og hvorvidt diverse vilkår i tilladelsen

til projektet er overholdt. I tilladelsen til projektet fremgik et vilkår om, at etablering af okkersøen ikke må medføre en påvirkning af vandstand og afvanding opstrøms styrt nr. 4 i Søderup Å.

Aabenraa Kommune traf 19. juli 2019, i medfør af vandløbsloven, afgørelse om, at okkersøen er anlagt korrekt og i overensstemmelse med tilladelsen hertil. Af afgørelsen fremgik, at eventuelle afvandingsproblemer opstrøms okkersøen ikke skyldes et ulovligt forhold vedrørende okkersøen. Denne afgørelse blev påklaget.

Som beskrevet i Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse, sag: 19/06450 af 3. maj 2022, er projektet udført som beskrevet, men førnævnte vilkår i tilladelsen er ikke dokumenteret overholdt, idet etableringen af okkersøen har medført en vandstandsstigning opstrøms styrt nr. 4 (st. 2.530 m) og indtil st. 2.442 m.

Baggrunden for denne afgørelse er desuden beskrevet i klagenævnets behandling af sagen. Klagenævnets afgørelse af 3. maj 2022 er vedlagt dette brev. Det bilag der henvises til i afgørelsen, er indsat som figur herunder.

Figur 1: Længdeprofil for strækningen. Den lyseblå signatur viser vandstanden inden etablering af okkersøen ved en vandføring på 504 l/s. Den røde streg viser vandstanden efter etableringen ved samme vandføring.

Aabenraa Kommune traf 9. februar 2023, i medfør af vandløbsloven, afgørelse om retlig lovliggørelse af en afvandingsmæssig påvirkning af Søderup Å mellem vandløbs station 2.442 og 2.530 meter som følge af etablering af en okkersø. Denne

afgørelse blev ligeledes påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet som sidenhen hjemviste den til fornyet behandling allerede fordi, der ikke var foretaget en miljøvurdering. Nærværende afgørelse er indholdsmæssigt ændret i forhold til afgørelsen af februar 2023 idet, at projektets miljøvurderes og screenes for eventuel VVM-pligt. Klagenævnets afgørelse af 13. marts 2024 er vedlagt dette brev.

Projektets påvirkninger

Afvandingsmæssig påvirkning

Af længdeprofilet (figur 1) fremgår, at vandstanden i Søderup Å er højere efter etableringen af okkersøen mellem st. 2.442 m og st. 2.555 m end før etableringen. I længdeprofilet er anvendt en vandføring på 504 l/s svarende til 95 % fraktil. Den modelberegnete vandstandsstigning er ved denne vandføring ca. 0,5 m ved st. 2.555 m (indløbet til okkersøen), hvilket herefter er aftagende over 113 m op til st. 2.442, hvor vandstandsstigningen går i nul. Vilkåret er således ikke overholdt for strækningen mellem styrt nr. 4 i st. 2.530 m og st. 2.442 m, den delstrækning af vandløbet, hvor etableringen af okkersøen ifølge længdeprofilet har medført en vandstandsstigning, og hvor vilkåret samtidigt er gældende.

Projektet har yderst lokal effekt på naturlige erosions- og aflejringsprocesser omkring søen. Effekten vil være lille, have en meget begrænset udstrækning, og vurderes at være ubetydelig.

Okkersøens renseeffekt

Okkersøens funktion er senest vurderet af COWI for Aabenraa Kommune i perioden marts og maj 2023. Ved undersøgelserne er der udtaget vandprøver ved ind- og udløb. Prøverne er udtaget som feltfiltrerede og ufiltrerede prøver til analyse for hhv. opløst jern (ferrojern, Fe²⁺) og totalt jern (ferrojern + ferrijern). Analyserne er foretaget af Eurofins A/S ved ICP-OES eller ICP-MS i henhold til DS 259:2003. Ved hver station blev der desuden foretaget feltmålinger af pH, ledningsevne og temperatur.

Koncentrationerne af opløst jern i Søderup Å lå omkring 0,3 mg/L i både marts og maj, og okkerbelastningen vurderes derfor at være moderat. Ved passagen gennem søen fjernes hhv. 81 og 73 % af det opløste jern i marts og maj, og søen vurderes derfor at fungere godt.

Projektets konsekvenser i forhold til Natura 2000 områder, bilag IV arter og fredede områder

Det fremgår af Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (BEK nr. 1098 af 21. august 2023), at der skal foretages en vurdering af, om et projekt kan påvirke et Natura 2000 område væsentligt. Dette gælder også for projekter, der finder sted uden for Natura 2000 områder, men som kan have betydning ind i Natura 2000 området.

Der er tale om en allerede etableret okkersø, men projektet vurderes på ny, da de beregninger for opstuvning af vand opstrøms styrt nr. 4 i Søderup Å, der lå til grund for tilladelsen fra 1996 til etablering af okkersøen, har vist sig ikke at være korrekte. Der er således sket en anden påvirkning af vandløbet end forudsat i tilladelsen fra 1996.

Projektet ligger i oplandet til Natura 2000-område nr. 89 Vadehavet, der inkluderer Vidå med tilløb, Rudbøl sø og Magisterkogen. Udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 90 består af naturtyperne næringsrig sø og vandløb samt arterne bæklampret, flodlampret, havlampret, snæbel, dyndsmerling og odder. Udpegningsgrundlaget for Fuglebeskyttelsesområde nr. 63 består af fem fuglearter: rørhøg (ynglende), hedehøg (ynglende), engsnarre (ynglende), sortterne (ynglende) og rødrygget tornskade (ynglende).

Tilgroning er den eneste væsentlige trussel for Natura 2000-området Vadehavet.

Rødrygget tornskade har en stor bestand i fuglebeskyttelsesområdet, mens engsnarre og hedehøg forekommer uregelmæssigt. Sortterne og rørhøg er ikke fundet ynglende i forbindelse med overvågningen i fuglebeskyttelsesområdet.

Da okkersøens rensende effekt forbedrer leved forhold for flora og fauna i vandløbet og ikke hindrer fri passage for fisk og smådyr, kan det udelukkes, at projektet i sig selv eller i kumulation med øvrige projekter påvirker udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områderne negativt. Det gælder både for naturtyperne og arter der er tilknyttet vandløbet, som udgør udpegningsgrundlaget.

Okkerfjernelse indgår ikke som del af de identificerede trusler imod de internationale beskyttelsesområder. Samtidig er vandløbet på den direkte berørte strækning generelt set ikke levested for de arter, der udgør udpegningsgrundlaget

Nærmeste Natura 2000-område tilknyttet havområder er nr. 197 (Flensborg Fjord, Bredgrund og farvandet rundt om Als). Området er beliggende ca. 25 km syd øst for okkersøen i Søderup Å. Udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 173 består af naturtyperne sandbanke og rev samt arten marsvin. Udpegningsgrundlaget for Fuglebeskyttelsesområde nr. 64 består af hhv. edderfugl og hvinand, begge trækfugle.

Væsentlige trusler for Natura 2000-området Flensborg Fjord Bredgrund og farvandet rundt om Als er ifølge Natura 2000-planen fiskeri med bundslæbende redskaber og fiskeri med ikke bundslæbende fiskeriredskaber.

Da okkersøens tilstedeværelse forventes udelukkende at forbedre leved forhold for flora og fauna i vandløbet, kan det udelukkes, at søen i sig selv eller i kumulation med øvrige projekter påvirker udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områderne negativt. Det gælder både for naturtyperne og arterne, som udgør udpegningsgrundlaget.

Okkerfjernelse indgår ikke som del af de identificerede trusler imod de internationale beskyttelsesområder. Samtidig er vandløbet generelt set ikke levested for de arter, der udgør udpegningsgrundlaget.

Endelig vurderes det, at vandløbet ikke er egnet leve- og fourageringsted for de fuglearter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områderne.

Aabenraa Kommune vurderer sammenfattende, at den etablerede okkersø hverken i sig selv eller i forbindelse med andre projekter, planer og programmer påvirker Natura 2000-områdernes gunstige bevaringsstatus. Der skal derfor ikke foretages en nærmere konsekvensvurdering af søens indvirkning på Natura 2000-områderne.

Nærmeste Natura 2000 habitatområde nedstrøms okkersøen er H90 Vidå med tilløb, Rudbøl sø og Magisterkogen. *Udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 90 er naturtyperne næringsrig sø, vandløb og rigkær samt arterne bæklampret, flodlampret, havlampret, snæbel, dyndsmerling og odder*

Habitatområde nr. 90 er udpeget for at beskytte vandløbene Vidå, Grønå, Sønderå, en strækning af Arnå, samt Rudbøl Sø og arter tilknyttet disse. Søderup Å løber til Lundbæk og siden til Grønå.

Naturtypen vandløb

Vandløbene der er omfattet af habitatområdet, er alle typologi 2 eller 3, det vil sige med hhv. 10-100 km² opland samt en bredde på 2-10 meter eller et opland på mere end 100 km² og en bredde større end 10 meter. Disse store vandløb er relativt robuste overfor mindre tilledninger af okkerholdigt vandløbsvand i oplandet, men vil dog gavne positivt af okkersøens okkerrensende effekt. Søen vurderes således ikke at kunne påvirke vandløbene i habitatområdet negativt.

Arter som er knyttet til vandløb i habitatområdet

Der vurderes ikke at være trusler for hverken bæk- flod- eller havlamprettens fortsatte forekomst i områdets vandløb jf. Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 for vadehavet. Da arternes krav til vandkvalitet, fouragering og gydning generelt er opfyldt i vandløbene, vurderes der at være gode forudsætninger for bestande af arterne i områdets vandløb.

Gydebestanden for snæbel i Vidå-systemet vurderes at være stabil eller svagt stigende, og vandløbssystemet er artens vigtigste danske gydeområde. Ingen af de faktorer der vurderes at have skadelig indvirkning på arten (opstemning af vandløb, udretning af vandløb, inddigning af marsk og vandløb, udledning til vandløb og andre migrationsforsinkende elementer) vurderes at blive påvirket af den ansøgte regulering.

Dyndsmerlingen er Danmarks sjældneste ferskvandsfisk, og den betragtes som kritisk truet. Arten har en begrænset udbredelse i Sønderjylland, og den er kun påvist i Sølvsted Mose og de yderste koge i Vidå-systemet. Dyndsmerling lever i lavvandede vandhuller, småsøer og i kanalagtige vandløb med stillestående eller langsomt flydende vand, og arten stiller derfor helt naturligt kun begrænsede krav til levestederne. Om dagen er fisken nedgravet i dyndet på bunden eller i tæt vegetation. Når fiskene gyder, afsættes æggene på rødder og vandplanter, og planterne er således en forudsætning for reproduktionens succes. I NOVANA-programmet er det endnu ikke lykkedes at registrere arten i Vidå-systemet. Der foreligger derfor ingen viden om artens eventuelle forekomst i området.

Aabenraa kommune skal desuden i henhold til habitatbekendtgørelsen (§10 i Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpeging og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter) vurdere projektet i forhold til den generelle beskyttelse af visse dyre- og plantearter.

En forstyrrelse af eventuelle forekomster af bilag IV arter i forbindelse med anlægsfasen, vurderes at have været af både meget begrænset omfang og af midlertidig karakter.

I habitatområde 90 er der fundet spor/ekskrementer fra odder på 11 lokaliteter i Vidå systemet. Der vurderes at være en stabil forekomst af odder, og ud fra områdets karakter med flere vandløb samt uforstyrrede skjulesteder vurderes der således ikke at være trusler for artens forekomst her.

Ingen af arterne på udpegningsgrundlaget for habitatområdet vil blive direkte berørt af dette projekt, da de ikke er sårbare over for den mindre opstuvende effekt okkersøen har på vandløbet opstrøms søen og da deres passage ikke hindres af søens tilstedeværelse. På den baggrund vurderes okkersøen ikke at medføre en væsentlig negativ påvirkning af Natura 2000 området, for så vidt angår naturtypen vandløb og de arter der er tilknyttet vandløbene.

For så vidt angår de miljømæssige konsekvenser af projektet, vurderes projektet ikke at have væsentlig negativ indvirkning. Tilstanden for smådyr i Søderup Å er god økologisk tilstand, og dermed er der målopfyldelse for dette kvalitetselement. Tilstanden for fisk, planter, alger og nationalt specifikke stoffer er ukendt. Det vurderes ikke, at projektet har en negativ indflydelse på muligheden for at opnå fremtidig målopfyldelse – tværtimod. Dette begrundes med, at projektet ikke hindrer den fri bevægelse af fisk eller anden fauna og bidrager til bedre levevilkår for fisk, smådyr og planter ved at mindske okkerpåvirkningen nedstrøms søen.

Afgørelse

I forlængelse af Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 3. maj 2022, træffer Aabenraa Kommune hermed afgørelse om at ændre vilkåret om, at etablering af

okkersøen ikke må medføre en påvirkning af vandstand og afvanding opstrøms styrt nr. 4 i Søderup Å. Vilkårets ordlyd ændres fra:

Ved at udnytte et eksisterende styrt sikres det, at afvandingsforholdene ovenfor og nedenfor søen ikke påvirkes.

til:

Ved etablering af søen hæves vandstanden på strækningen fra st. 2.530 m til st. 2.442 m. Ved en vandføring på 504 l/s er den modelberegnete vandstandsstigning ca. 0,5 m ved st. 2.555 m, hvilket herefter er aftagende over 113 m op til st. 2.442, hvor vandstandsstigningen går i nul ved denne vandføring.

Således lovliggøres de eksisterende forhold retligt.

Erstatning

Over en strækning på 88 meter, er vandstanden hævet mellem 0 og 40 cm.

Vandløbsloven sikrer, at enhver, der lider tab ved en regulering, jf. § 16, har ret til erstatning, jævnfør lovens § 23. Ved lovliggørelse af den forringede afvandingstilstand for strækningen mellem vandløbets station 2.442 og 2.530 meter som har været til stede siden projektets gennemførelse anerkendes således lodsejers ret til erstatning for eventuelle tab.

Lodsejer af ejendommene med matrikelnummer hhv. 122 og 321, begge Vollerup, Bjolderup, kan således rejse krav om erstatning for eventuel nedgang i ejendommens handelsværdi som følge af projektet og denne afgørelse.

For at opnå erstatning må der være en påviselig forbindelse mellem arbejdet og det påståede tab. Det er efter almindelige erstatningsretlige principper den erstatningssøgende, der har bevisbyrden, og det er den erstatningssøgende, der skal indbringe sagen for taksationskommissionen, jf. § 73, stk. 2

Lovgrundlag

Denne afgørelse træffes med hjemmel i lovebkendtgørelse 2019-11-25 nr. 1217 om vandløb:

§ 16 *Ved regulering af et vandløb forstås ændring af vandløbets skikkelse, herunder vandløbets forløb, bredde, bundkote og skråningsanlæg, medmindre foranstaltningerne er omfattet af kapitel 8 eller kapitel 10.*

§ 17 *Vandløb må kun reguleres efter vandløbsmyndighedens bestemmelse.*

§ 62 *Uanset at forholdene ved et vandløb eller anlæg tidligere er fastlagt ved aftale, eller at der tidligere er truffet afgørelse herom, kan der fastsættes nye bestemmelser vedrørende vandløbet eller anlægget, hvis de faktiske forhold har ændret sig, eller hvis den tidligere aftale eller afgørelse må anses for utilstrækkelig.*

§ 23 Enhver, der lider tab ved en regulering, jf. § 16, ved forandring af vandstanden i en sø, jf. § 18, eller ved anlæg af nyt vandløb, jf. § 21, har ret til erstatning.

Aabenraa Kommunes bemærkninger i forhold til vandløbsloven

Aabenraa Kommune bemærker, at projektet tager behørigt hensyn til de afvandingmæssige interesser, der er knyttet til vandløbet. Der er desuden ingen væsentlige negative natur- og miljømæssige forhold knyttet til projektet. Samlet set vurderes projektet derfor at være foreneligt med formålsbestemmelserne i vandløbsloven.

Afgørelse om eventuel VVM-pligt

Efter miljøvurderingsloven (Lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)) § 21 skal vandløbsreguleringsprojekter screenes for eventuel miljøvurdering (VVM).

Der træffes særskilt afgørelse om eventuel pligt til miljøvurdering sideløbende med sagsforløbet efter vandløbsloven.

Anden lovgivning

Denne afgørelse omfatter ikke godkendelse efter anden lovgivning. Dog er projektet vurderet i forhold til naturbeskyttelsesloven da både vandløbet og okkersøen er omfattet af dennes § 3. Projektet opnåede dispensation fra beskyttelsen i 1996 og den opstuvende effekt søen kan have på strækningen opstrøms vurderes, på baggrund af det beskudte omfang samt ovenstående, ikke at risikere at medføre tilstandsændring i det beskyttede vandløb eller beskyttede vandløbsnære arealer.

Aktindsigt

Der gøres opmærksom på retten til aktindsigt, jævnfør vandløbsloves § 77.

Kontakt

Hvis du har spørgsmål til ovenstående, kan du kontakte mig på tbknu@aabenraa.dk, alternativt vandloeb@aabenraa.dk.

Venlig hilsen

Tobias Brødsgaard Knudsen
Vandløbsmedarbejder

Dette brev er sendt til

- Lodsejere
- Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk
- Danmarks Sportsfiskerforbund, post@sportsfiskerforbundet.dk
- Fiskeriinspektorat Øst, inspektoratoest@fiskeristyrelsen.dk

Vedlagt

Miljø og Fødevareklagenævnets afgørelse af 3. maj 2022 (sagsnr.: 19/06450)

Miljø og Fødevareklagenævnets afgørelse af 13. marts 2024 (sagsnr.: 23/03828)